

STANOWISKO NR/...../XII/2022

RADY MIASTA POZNANIA

z dnia 6 grudnia 2022 r.

w sprawie **ustanowienia roku 2023 Rokiem Pawła Edmunda Strzeleckiego**

W 2023 roku przypada 150 rocznica śmierci Pawła Edmunda Strzeleckiego. Ten jeden z najwybitniejszych Polaków XIX wieku urodził się w 1797 roku w Głuszynie, wówczas podpoznańskiej wsi, dzisiaj części Poznania. Pochodził ze zubożałej rodziny szlacheckiej o tradycjach patriotycznych; ojciec był powstańcem kościuszkowskim, brat żołnierzem armii Księstwa Warszawskiego. Paweł Edmund Strzelecki był badaczem, geologiem, odkrywcą i podróżnikiem. Miał 34 lata, gdy opuścił Polskę i przyjechał do Anglii.

Jako pierwszy Polak okrążył indywidualnie kulę ziemską w celach naukowych. Jego podróż dookoła Ziemi rozpoczęła się w 1834 r. i trwała dziewięć lat. Strzelecki najpierw badał tereny dzisiejszych Stanów Zjednoczonych, Kanady i Meksyku. Nad jeziorem Ontario odkrył do dziś eksploatowane złoża rud miedzi. Kolejne badania prowadził w Ameryce Południowej: w Brazylii, Urugwaju i Chile.

Kolejnymi celami podróży Strzeleckiego były Hawaje i Polinezja oraz Nowa Zelandia, Australia i Tasmania. Tam badał Wielkie Góry Wododziałowe. W Alpach Australijskich zdobył najwyższy szczyt kontynentu, której „wierzchołek uderzył go z powodu podobieństwa do kopca Kościuszki w Krakowie”, co skłoniło Strzeleckiego do nazwania najwyższego szczytu kontynentu australijskiego Mount Kościuszko - na cześć przywódcy insurekcji z 1794 r. Badał też dolinę Latrobe, gdzie znajdują się jedne z największych na świecie pokłady węgla brunatnego, a także złoża ropy naftowej. Opracował mapę geologiczną Nowej Południowej Walii i Tasmanii. Istnieje 16 nazw geograficznych w Australii i jedna w Kanadzie nadanych na cześć Strzeleckiego.

Po powrocie do Europy Strzelecki opublikował wyniki swoich badań. M.in. jest autorem pierwszego w pełni naukowego opracowania opisującego Australię. Za pięć lat badań prowadzonych w Australii, odkrycie złota i w końcu za sporządzenie topograficznych i geologicznych map, opartych o astronomiczne obserwacje brytyjska królowa Wiktoria

nadała mu tytuł Rycerza Orderu św. Michała i św. Jerzego, a Uniwersytet w Oksfordzie nadał honorowy doktorat.

Strzelecki ostatecznie osiadł w Wielkiej Brytanii, gdzie otrzymał tytuł szlachecki, został członkiem prestiżowych towarzystw naukowych, min. The Royal Society of London, Royal Geographical Society, które przyznało Strzeleckiemu Złoty Medal Odkrywców. Angażował się także w działania dobroczynne, m.in. działając na rzecz dożywiania dzieci w okresie Wielkiego Głodu w Irlandii, za co został uhonorowany przez Królową Wiktorię Orderem Łaźni.

Paweł Edmund Strzelecki zmarł w 1873 roku i został pochowany w Londynie. W 1997 roku jego prochy sprowadzono do Polski i złożono w Krypcie Zasłużonych Wielkopolan w podziemiach kościoła św. Wojciecha w Poznaniu.

150 lat od śmierci Strzeleckiego jest okazją do przypomnienia sylwetki i dorobku tego wybitnego Poznaniaka, człowieka nauki, jednego z największych polskich badaczy, podróżnika, odkrywcy, filantropa i autora dziesiątek książek naukowych, dlatego Rada Miasta Poznania ustanawia rok 2023 Rokiem Pawła Edmunda Strzeleckiego.

Projekt stanowiska przygotował: Grzegorz Jura